

**BİTLİS İLİNİN TURİZM TALEP YAPISI İLE TURİZMDEKİ AVANTAJ VE
DEZAVANTAJLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ**

*THE EVALUATION OF TOURISM DEMAND STRUCTURE OF BITLIS AND ITS
ADVANTAGES AND DISADVANTAGES IN TOURISM*

Öğr. Gör. Cengizhan BARUT

Bitlis Eren Üniversitesi, Tatvan Meslek yüksekokulu, ORCID: 0000-0001-5460-5150,
cbarut@beu.edu.tr, Bitlis/Türkiye

Öğr. Gör. Hacı GÜRKAN

Bitlis Eren Üniversitesi, Hizan Meslek Yüksekokulu, ORCID: 0000-0002-3485-0981,
hgurkan@beu.edu.tr, Bitlis/Türkiye

ÖZ

Bu çalışmanın amacı: Bitlis İli'nin ekonomik kalkınmasına yönelik olarak, turizm talep yapısının belirlenmesi, sektör yatırımcıları, yerel ve kamu yönetimlerine yönelik farkındalık oluşturulmasıdır.

Öncelikle literatür taraması yapılarak, turizm talep yapısının kavramsal çerçevesi çizilmiş, son beş yılın istatistikî verileri derlenerek ilin turizm talep yapısı tespit edilmiştir. Son olarak Bitlis İli'nin turizmdeki avantaj ve dezavantajları belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Bitlis, Talep Yapısı, Turizm Talep Yapısı

ABSTRACT

The aim of this study is to identify tourism demand structure of Bitlis intended for economic development and to create awareness for sector investments, local and public governments.

First of all; a literature review and has been made and formed conceptual framework of tourism demand structure, then we have confirmed the tourism demand structure of the city by codifying the statistical information of the last five years and finally; we have determined the advantages and disadvantages of Bitlis city for tourism sector.

Keywords: Bitlis, Demand Structure, Tourism Demand Structure

1. GİRİŞ

Bitlis ekonomik seviyesi düşük bir ildir. Tarım ve hayvancılık halkın önemli geçim kaynaklarıdır. Bitlis'in arazi yapısının büyük bir kısmı dağlık, kayalık ve ormanlık alanlardan oluşmaktadır. Bitkisel üretim yapılacak alanlar sınırlıdır.

Bitlis İli'nin turizm talep yapısı ile turizmdeki avantaj ve dezavantajlarının değerlendirilmesine yönelik yapılan bu çalışmada; öncelikle literatür taraması yapılarak; Bitlis Valiliğinden, İl Kültür Turizm Müdürlüğünden, İl Çevre ve Orman Müdürlüğünden, Turizm Bakanlığı verilerinden, Ahlat Belediyesinden plan, rapor ve veriler alınarak konularla ilgili bilgiler derlenmiş, gözlemlerde bulunulmuştur.

Ekonomik ve sosyal olarak geri kalmış bir il olarak değerlendirebileceğimiz Bitlis İli, TRB2 bölgesindeki diğer illerle (Hakkâri ili hariç) ve özellikle cazibe merkezi olan Van ili ile rekabet edememektedir.

Bitlis İli, doğal kültürel tarihi, sosyal değerleri, iklimi, coğrafi şekillerinin oluşturduğu çok sayıda turizm çeşidine sahip olmasına rağmen, bu potansiyeli ekonomik kalkınmasında yeterince kullanamadığı, turizm talep yapısının yetersizliğinin tespit edilerek, farkındalık oluşturulması, doğru plan ve politikalarla il ekonomisinin içsel büyümesine önemli bir katkı sağlayacağı değerlendirilmektedir. Son olarak, Bitlis İli'nin turizmdeki avantaj ve dezavantajları belirlenerek, güçlü yönlerin fırsata dönüştürülmesine, zayıf yönlerin minimize edilmesine yönelik öneriler yapılmaktadır.

2. TURİZM TALEBİ

2.1. Turizm Talebi Kavramının Tanımı

Talep, genel anlamda; Alıcıların, belirli bir piyasada ve zamanda, var olan fiyatlara göre satın almayı düşündükleri mal ve hizmet miktarıdır. Turistik faaliyetleride, mal ve hizmetler kavramı içinde değerlendirmek mümkündür (Turanlı ve Güneren, 2003: 2).

Turizm talebi kavramı ile ilgili kaynaklar incelediğinde seyahat etme isteği, gelir seviyesinin yeterli olması, boş zamana sahip olunması, macera arama, dinlenme ve eğlenme isteği gibi etkenlerin ön plana çıktığı görülebilir.

Turizm talebinin genel olarak tanımlarından biri de; belli bir piyasada, herhangi bir fiyata ya da bedelsiz olarak, gerçek ve gerçek olmayan sebeplerle, yeterli gelire ve boş zamana sahip insanların turistik mal ve hizmetlerden belirli bir dönemde satın almaya veya yararlanmaya karar verdikleri miktardır (Kılıçaslan, 2013: 29).

Gelir seviyesi ve boş zamanı yeterli olan tüketiciler, dinlenmek, eğlenmek, gezmek, yenilik aramak ve farklı deneyimler yaşamak isteği ile turizm davranışının oluşmasına kaynaklık edebilir (Rızaoğlu, 2012: 60; Kozak vd., 2001: 62).

Başka bir tanımda ise; Turizm talebi, yeterli gelir seviyesine sahip, seyahat etme arzusunda olan insanların sayısını ifade eder (Timur, 2004: 37).

Turizm talebi, ülke içine yönelirse iç turizm, ülke dışına yönelirse dış turizm olur (Olalı ve Alp, 1988: 20).

Ayrıca Turizm Talebini etkileyen bazı etkenler vardır, bunları; sosyo-ekonomik etkenler, siyasi ve psikolojik etkenler olarak üzere üç grupta toplanabilir (Gürbüz, 1998: 83-91).

2.2. Turizm Talebinin Özellikleri

Ülke düzeyinde toplam turizm talebini tahmin etmeye çalışanların sıkça kullandıkları temel göstergeler incelendiğinde; turistik merkezleri belirli bir zaman diliminde ziyaret eden kişilerin konaklama ve geceleme gibi verileri kullandıkları anlaşılmaktadır (Yağcı, 2003: 23).

Turizm talebinin önemini arttıran koşullardan biride üretilen mal ve hizmetlerin tüketimininde aynı yerde gerçekleşmesi şartıdır (Karakoç, 2006: 1-2).

Turizm işletmecileri, yatırımcılar, tur operatörleri, sektör çalışanları turistlerin talepleriyle yakından ilgilirlenirler. Orta ve uzun vadeli yatırım planları yapılırken gelecek talep dikkate alınmalıdır. Aksi halde boş odalı tesisler, boş koltuklu uçuşlar olabilmekte, bu durumda verimsiz yatırımlarla kaynaklar boşa gitmektedir (Çeken vd.,2008: 73).

Turizm talebinin, diğer mal ve hizmetlerin talebinine göre, kendine özgü bazı özellikleri bulunmaktadır. Bu özelliklerden bazıları şunlardır;

- ✓ Turizm talebi kişiden kişiye farklı nedenlerle gerçekleşen bağımsız bir yapıya sahiptir,
- ✓ İnsanlar, çok farklı nedenlerle seyahate yönelirler ve turizm çeşitlerine katılırlar, bu nedenle çok yönlüdür,
- ✓ Harcanabilir kişisel gelire, turizm talebi arasında doğru yönlü bir ilişki söz konusudur,
- ✓ Turizm talebinin ihtiyaç duyduğu ürünler ile lüks tüketim ürünleriyle rekabet halindedir,
- ✓ Talep esnekliğinde; farklı ürünlerin birbirinin yerine kullanılması olanağı olması ve bazı faktörlerden etkilenmesi sözkonusu olabilir,
- ✓ Turizm talebi mevsimlere göre değişebilmektedir,
- ✓ Ülkelerin gelişmişlik seviyeleri turizm talebini etkilemektedir (Bahar ve Kozak, 2006: 108-109; Yağcı, 2003: 28).

3. BİTLİS İLİ TURİZM TALEP YAPISI

Doğu Anadolu Tur Güzergâhı üzerinde bulunmakta olan Bitlis'e turistler büyük ölçüde turlarla gelmektedir (Sönmez, 2007: 78).

Bitlis'e çok farklı ülkelerden gelen ve geceleleyen turist profiline bakıldığında Almanya'nın öne çıktığı görülmektedir (DAKA, 2013:102).

Bitlis İli'ndeki konaklama istatistikleri şu şekildedir:

Tablo 1. Bitlis İl Genelindeki İşletme Belgeli Tesislere Geliş ve Geceleme İstatistikleri

Yıl	Tesis Geliş Sayısı			Geceleme		
	Yerli	Yabancı	Toplam	Yerli	Yabancı	Toplam
2012	35.232	1.739	36.971	50.513	2.053	52.566
2013	23.568	1.868	25.526	37.302	2.436	39.738
2014	25.173	2.431	27.604	39.548	3.025	42.573
2015	30.910	917	31.827	41.056	1.270	42.327
2016	22.665	179	22.844	30.132	340	22.844

Kaynak: (Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2017)

Tablo 3.1.'de yerli turistlerin tesise geliş ve geceleme sayılarına bakıldığında; 2013 ve 2014 yıllarında, 2012 yılına göre azalma olduğu, 2015 yılında yükselişe geçtiği ve 2016 yılında tekrar azaldığı anlaşılmaktadır. Yabancı turistlerde ise; 2014 yılında önceki 2 yıla göre artış olduğu, 2015 ve 2016 yıllarında büyük bir azalma olduğu ve gelen yabancı turist sayısı ve gecelemleri çok az görülmektedir.

Tablo 3.2. Bitlis İl Genelindeki İşletme Belgeli Tesislerde Ortalama Kalış Süresi ve Doluluk Oranı İstatistikleri

Yıl	Ortalama Kalış Süresi			Doluluk Oranı(%)		
	Yerli	Yabancı	Toplam	Yerli	Yabancı	Toplam
2012	1,4	1,2	1,4	41,80	1,70	43,50
2013	1,6	1,3	1,6	21,34	1,39	22,73
2014	1,6	1,2	1,5	20,51	1,57	22,08
2015	1,3	1,4	1,3	14,44	0,45	14,89
2016	1,3	1,9	1,3	9,99	0,11	10,10

Kaynak: (Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2017)

Tablo 3.2.'de yerli turistlerin kalış sürelerine bakıldığında; 2013 ve 2014 yıllarında bir önceki yıla göre artış, 2015 ve 2016 yıllarında azalma olduğu, doluluk oranlarında ise, 2012 yılından sonra sürekli azalma görülmektedir. Yabancı turistlerin kalış sürelerinde ise; 2016 yılında, önceki 4 yıla göre en yüksek değere ulaştığı, doluluk oranında da; 2015 ve 2016 yıllarında önemli bir azalma olduğu görülmektedir.

Tablo 3.3. Bitlis İl Genelindeki Belediye Belgeli Tesislere Geliş ve Geceleme İstatistikleri

Yıl	Tesis Geliş Sayısı			Geceleme		
	Yerli	Yabancı	Toplam	Yerli	Yabancı	Toplam
2012	48.394	1.767	50.158	65.623	2.319	67.942
2013	51.413	1.299	52.712	65.696	2.222	67.918
2014	44.365	1.911	46.276	71.400	3.092	74.492
2015	37.159	674	37.833	48.244	1.572	49.816
2016	22.125	241	22.366	25.701	427	26.128

Kaynak: (Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2017)

Tablo 3.3.'de yerli turistlerin tesise geliş sayıları; 2013 yılında önceki yıla göre artış, sonraki yıllarda sürekli azalış görülmektedir. Gecelemler ise; 2014 yılında önceki 2 yıla göre artmış, sonra belirgin bir düşüş olmuştur. Yabancı turistlerde ise; tesise geliş ve geceleme sayılarında, 2014 yılında önceki 2 yıla göre artış olduğu, 2015 ve 2016 yıllarında büyük bir azalma olduğu görülmektedir.

Tablo 3.4. Bitlis İl Genelindeki Belediye Belgeli Tesislerde Ortalama Kalış Süresi ve Doluluk Oranı İstatistikleri

Yıl	Ortalama Kalış Süresi			Doluluk Oranı(%)		
	Yerli	Yabancı	Toplam	Yerli	Yabancı	Toplam
2012	1,4	1,3	1,4	23,87	0,84	24,72
2013	1,3	1,7	1,3	23,65	0,80	24,45
2014	1,6	1,6	1,6	25,71	1,11	26,82
2015	1,3	2,3	1,3	17,37	0,57	17,93
2016	1,2	1,8	1,2	9,23	0,15	9,38

Kaynak: (Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2017)

Tablo 3.4.'de yerli turistlerin kalış sürelerine bakıldığında; 2014 yılında önceki 2 yıla göre artmış, 2015 ve 2016 yıllarında azalmıştır. Yerli turistlerin doluluk oranlarında ise: 2014 yılında, önceki 2 yıla göre artmış,

sonra sürekli azalmıştır. Yabancı turistlerin kalış sürelerinde ise; 2012 yılından sonra artmış, en yüksek değere ise 2015 yılında ulaşmıştır. Doluluk oranında da; 2014 yılından sonra azalmış, en düşük değer 2016 yılında görülmüştür.

Yerli turistlerin belediye belgeli tesisleri, yabancı turistlerin ise işletme belgeli tesisleri tercih ettikleri görülmektedir.

Bitlis İli genelinde, bakanlık işletme belgeli;164 odalı, 334 yatak kapasiteli 3 tesis, Ayrıca, belediye işletme belgeli; 336 odalı, 670 yatak kapasiteli 13 tesis bulunmaktadır. Bakanlık işletme belgeli tesislerin oranı % 20,1 iken belediye işletme belgeli tesislerin oranı % 25,5'dir (DAKA, 2013: 101-102).

1969 yılından bu yana, 30 Haziran- 24 Temmuz tarihleri arasında, "Tatvan Doğu Anadolu Fuarı" bölgesel ölçekte ticaret ve sanayi ürünlerinin sergilenmesi amacı ile faaliyet göstermektedir. Fuara birçok ulusal-uluslararası firma ve bazı resmi kurumlar standlar açarak katılmaktadır. Folklor gösterileri, luna park, yeme-içme etkinlikleri ve konserler yapılmaktadır (Serdar, 2007: 201).

Ahlât ilçesinin kültürel tanıtımı amacıyla 23-25 Ağustos tarihleri arasında, Ahlât Kültür Haftası kapsamında; sempozyumlar, konserler, çeşitli kültürel ve sosyal faaliyetler yapılmaktadır.

Adilcevaz ilçesinde, 07-14 Ekim tarihleri arasında bir hafta boyunca Adilcevaz'ın ve ceviz ürünlerinin tanıtımı amacı ile çeşitli kültürel ve sosyal faaliyetler yapılmaktadır.

Bitlis Valiliği ve Tatvan Belediyesi ortaklığı ile 07-14 Temmuz tarihleri arasında Nemrut Dağı Krater Gölü Yayla Şenliği düzenlenmektedir. Bu kapsamda, yamaç paraşütü, su sporları yapılarak, konserler verilmektedir.

4. BİTLİS İLİNİN TURİZMDEKİ AVANTAJLARI

Bitlis İli'nin turizm açısından gelişmesini kolaylaştıran avantajlarını belirleyecek olursak:

- ✓ İlin coğrafi konumu ve ikliminin, turizm faaliyetlerinin gelişebilmesi için elverişli olması,
- ✓ Yerel halkın konukseverliği,
- ✓ Van Gölü kıyı kesiminde, el değmemiş uygun plajların ve su sporlarının yapılmasına elverişli yerlerin bulunması,
- ✓ Küresel iklim değişikliğinin meydana getireceği sıcaklık artışı nedeniyle yazın serin, kışın kar yağışlı iklim özellikleri ile turizm hareketleri için uygun koşullara sahip olması,
- ✓ Yörenin, yemek kültürü ve folklorik özellikleri ile zengin ve ilgi çekici bir potansiyele sahip olması,
- ✓ Kültür, tarih ve inanç turizmi kapsamında turistlerin ilgisini çekebilecek önemli potansiyelin bulunması,
- ✓ Turistik hatıra eşya (örn: Selçuklu eserleri maketleri, Ahlat bastonu vb.) üretimi bakımından zengin potansiyelin olması,
- ✓ Yörede, yamaç paraşütü ve kuş gözlemciliği gibi etkinliklerin yapılmasına uygun alanlar bulunması,
- ✓ Yörede, zengin bitki örtüsü ve hayvan türleri ile yaban hayatı ve av turizmi için cazibe alanlarının bulunması,
- ✓ Yörede bulunan, Nemrut Dağı, Kaldera Gölü ve Süphan Dağı'nda doğa yürüyüşleri için, uygun alanların bulunması,
- ✓ İlin tarihi İpek Yolu güzergâhında bulunması,
- ✓ İlin coğrafi konumu itibariye, İran ve Orta Asya ülkelerine giden uluslararası karayolu güzergâhında olması,
- ✓ İlin, Batman ve Siirt gibi yazı çok sıcak geçen çevre il sakinlerinin ilgisini çekmeye başlamış olmasıdır.

5. BİTLİS İLİNİN TURİZMDEKİ DEZAVANTAJLARI

İlin turizm ile ilgili dezavantajları da şunlardır:

- ✓ Kültür ve Turizm Bakanlığının 2023 turizm stratejisinde açıklanan turizmde markalaşan kentler arasında Bitlis'in yer almaması,

- ✓ Bitlis İli'nin kendine özgü imaj yaratıp marka şehir olamaması,
- ✓ İlde kamu-özel sektör ve yerel yönetimler arasında uyumlu ve sıkı bir ilişkinin olmaması,
- ✓ İldeki konaklama tesislerinin yetersizliği, mevcut olan tesislerinde nitelik ve nicelik olarak günümüz turizm anlayışına cevap vermemesi,
- ✓ Bitlis İli'nin kent kimliğinde, turizmin hak ettiği ölçüde önemsenmemesi,
- ✓ Metropol kentlere uzak olması,
- ✓ Bitlis'in Doğu Anadolu'yu kapsayan tur güzergâhlarından yeterince yararlanamaması,
- ✓ Yerel halkın, turizm gelirlerinin; refah düzeylerini ve yaşamlarını ne ölçüde olumlu etkileyeceğinin bilincinde olmaması,
- ✓ Van Gölü'nün ve Bitlis deresinin atıklarla kirlenmesi ve kara, göl avcılığının bilinçsizce yapılması gibi doğal yaşama zarar veren uygulamaların yapılması, buna bağlı olarak çevreyi koruma bilincinin gelişmemesi,
- ✓ Bölgeye yapılabilecek olan turizm yatırımların maliyetinin yüksek olması, buna bağlı girişimcilerin ilgisizliği,
- ✓ Sektörle ilgili etkin tanıtım ve pazarlama yapılmaması,
- ✓ Ulaşım imkânlarının yeterli olmaması ile yakın olan Van ve Muş havaalanlarından yeterince yararlanılmaması,
- ✓ İlde eğlence ve animasyon uygulamalarının sınırlı olması,
- ✓ İldeki turizm yatırımlarının yeterli olmaması,
- ✓ Bölgede yaşanan terör olayları nedeniyle turistlerin gelmemesidir.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bitlis İli turizm istatistik verileri genel olarak değerlendirildiğinde; İşletme ve belediye belgeli tesislere gelen yerli ve özellikle yabancı turistlerde 2012-2014 yıllarında belirgin bir artış olduğu görülmektedir. Bu yıllar bölgedeki terör olaylarının azaldığı, barış süreci olarak adı konulan döneme denk gelmektedir. Aynı dönemde geceleme oranları da artmıştır. 2015 yılında adı geçen dönemdeki olumlu havanın azalmasıyla yerli turistlerde kısmi bir düşüş olmakla beraber, yabancı turistlerde belirgin bir düşüş olmuştur. 2016 yılında rakamlar daha da azalmıştır. İldeki terör olayları yabancı turistleri daha çok etkilemiştir. Tesis sayısı az olmasına rağmen 2012-2014 yıllarında dahi doluluk oranları düşüktür. Bitlis'e yeterli yerli ve yabancı turist gelmemektedir. Bölgedeki terör olaylarının bitmesi, huzur ve güven ortamının oluşması ile Bitlis İli'nin sahip olduğu turizm potansiyeli girişimcilerin daha fazla ilgisini çekebilecektir. Turizm teşvik politikaları ile girişimcilere verilen imkânlar ile yatırımlar ivme kazanacaktır.

İlde turistlerin ilgisini çekebilecek, çeşitli turizm faaliyetlerini yapabilecekleri alanlar bulunmaktadır. Turizme yönelik alt yapı ve kalifiye eleman yetersizliği olabilir, ancak halkın ve çalışanların konukseverliği bu eksikliği kapatacaktır. Etkin tanıtım ve reklam çalışmaları olumlu katkı sağlayacaktır.

Sektör çalışanlarına yönelik yetkin usta öğreticilerle uygulamalı eğitimler mutlaka verilmelidir.

Turistik tesisler, aile şirketlerine ait işletmelerdir ve bu tesislerin birçoğunun yöneticileri aile bireyleridir. Yöneticilerin profesyonel olması hizmet kalitesini arttıracaktır.

Özellikle Tatvan, Ahlat ve Adilcevaz ilçelerindeki sahil çalışmaları olumlu gelişmelerdir ancak Tatvan ilçesindeki sahil ve göl kirliliği halen devam etmektedir.

Bitlis'in, Batman ve Siirt gibi yaz ayı çok sıcak geçen çevre il sakinlerinin ilgisini çekmeye başlaması önemli bir fırsattır.

İl coğrafi konumu itibariye, İran ve Orta Asya ülkelerine giden uluslararası karayolu üzerinde önemli bir konumdadır. Yöresel ürünlerin olduğu konaklama tesislerinin olması Afyon ili örneğinde olduğu gibi Bitlis'in ekonomik kalkınmasına ve tanıtımına olumlu katkı sağlayacaktır.

Yol yapım çalışmaları tamamlanan, Nemrut Dağı ve Kaldera Gölü'ne kış aylarında ulaşımın daha rahat olması ve tesislerin yapılması ile kış turizmine yönelik cazibe alanlarından biri olacaktır. Hatta ulusal veya uluslararası spor etkinliklerine ev sahipliği yapması faydalı olacaktır.

İlde kamu-özel sektör, yerel yönetimler ve STK' lar arasında uyumlu ve sıkı bir ilişkinin olaması gereklidir. Bitlis Eğitim ve Tanıtma Vakfı, Bitlis için önemli bir fısattır. Özellikle marka şehir olma çalışmalarında etkili olacaktır.

Yerel halkın, turizm gelirlerinin refah düzeylerini ve yaşamlarını olumlu etkiliyeceği bilincinde olmaları gerekmektedir.

Bitlis'in turizm potansiyeli hak ettiği ölçüde değerlendirildiğinde ve turizm talebi arttığında, il ekonomisine olumlu katkı sağlayacak, rekabet gücünü arttıracaktır. Bitlis'in ekonomik kalkınmasında turizm önemli bir fısattır.

KAYNAKÇA

- Bahar, O. & Kozak, M. (2006). "Turizm Ekonomisi", Ankara, Detay Yayıncılık., s.108,109.
- Çeken, H., Ateşoğlu, L. & Dalgın, T. (2008). "Turizm Talebine Bağlı Olarak Uluslararası Turizm Hareketlerindeki Gelişmeler", Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, , c.7,s.26.
- Gürbüz, A.K. (1998). "Turizmin Ekonomik Analizi", Bursa, Alem Yayınları, s.83-91.
- Karakoç, N. (2006). "Konaklama İşletmelerinin Yönetmelik Uygulamaları ve Sorunları." (Çevrimiçi), <http://iktisat.uludag.edu.tr> s.1-20.
- Kılıçaslan, Y. (2013). "İktisada Giriş"Eskişehir, Anadolu Üniversitesi Yayınları, s.29.
- Olalı, H. & Timur, A. (1988). "Turizmin Ekonomisi", Ofis Ticaret Matbaacılık, İzmir, s.20.
- Serdar, T. (2007). "T.C. Bitlis Valiliği İl Kültür ve Turizm MüdürlüğüYayınları" No:15, Ankara, Trafik Matbaacılık, s. 201.
- Sönmez, M.R. (2007). "Bitlis İli Turizm Envanteri ve Turizmi Geliştirme Planı",T.C. Bitlis Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Yayınları, s.78.
- Timur, A. (2004). "Turizm Ekonomisi". İzmir: Ofis Ticaret Matbaacılık, s.37.
- Turanlı M. & Güneren, E. (2003) "Turizm Sektöründe Talep Tahmin Modellemesi", İstanbul Üniversitesi Dergisi 3. Sena Ofset kayıt no 156041, s.2.
- Yağcı, Ö. (2003). "Turizm Ekonomisi", Ankara, Detay Yayıncılık., s. 23,28.
- URL:http://www.daka.org.tr/panel/files/files/belgeler/planlama/BOLGE_PLANI_2011-2013.pdf Erişim Tarihi: 20.09.2017
- URL:http://yigm.kulturturizm.gov.tr/Eklenti/53346_turizm-isletme-belgeli_konaklama-istatistikle-.zip?0 Erişim Tarihi: 25.09.2017
- URL:<http://yigm.kulturturizm.gov.tr/Eklenti/46095,belediye-belgeli-tesislerde-konaklama-istatistikleri-20-.rar?0> Erişim Tarihi: 27.09.2017
- URL:<http://yigm.kulturturizm.gov.tr/TR,9857/isletme-belgeli-tesisler.html> Erişim Tarihi: 25.09.2017
- URL:<http://yigm.kulturturizm.gov.tr/TR,9858/belediye-belgeli-tesisler.html> Erişim Tarihi: 27.09.2017